

वस्त्रोद्योग विभाग महाराष्ट्र शासन

सेवानिहाय नागरिकांची सनद

अ.क्र.	सेवेचे नाव	सेवा मंजूर करण्याची कालमर्यादा (कार्य दिवसांमध्ये)	सेवा मंजूर करणारे प्राधिकरण / अधिकारी	तक्रार दाखल करण्यासाठी संबंधित अपिलीय अधिकारी
१	रेशीम शेतकऱ्यांची नोंदणी करणे.	३०	रेशीम विकास अधिकारी - श्रेणी १ / श्रेणी २	उपसंचालक, रेशीम संचालनालय / संचालक, रेशीम संचालनालय (नागपूर)
२	चौकी सेंटर धारकांची नोंदणी करणे.	३०	रेशीम विकास अधिकारी - श्रेणी १ / श्रेणी २	उपसंचालक, रेशीम संचालनालय / संचालक, रेशीम संचालनालय (नागपूर)
३	रिलर्सची नोंदणी करणे.	३०	रेशीम विकास अधिकारी - श्रेणी १ / श्रेणी २	उपसंचालक, रेशीम संचालनालय / संचालक, रेशीम संचालनालय (नागपूर)
४	रेशीम शेतकरी / लाभार्थी यांना तांत्रिक सेवा उपलब्ध करून देणे	१५	रेशीम विकास अधिकारी - श्रेणी १ / श्रेणी २	उपसंचालक, रेशीम संचालनालय/संचालक, रेशीम संचालनालय (नागपूर)
५	वस्त्रोद्योग घटकांना Textile Registration Number — TRN उपलब्ध करून देणे	६०	सहाय्यक आयुक्त (तांत्रिक) / सह आयुक्त (तांत्रिक), नागपूर	आयुक्त (वस्त्रोद्योग), नागपूर

सेवेचे नाव : १. शेतकरी नोंदणी

१	सेवेचा संक्षिप्त तपशिल	तुती व टसर रेशीम शेती करु ईच्छीणाऱ्या शेतकऱ्यांना आपले सरकार पोर्टलवर ऑनलाईन नोंदणी करता येईल. नोंदणी केलेल्या शेतकऱ्यांना तुती लागवड व टसर रेशीम शेती करण्यासाठी लागवडीकरिता लागवडपूर्व प्रशिक्षण व लागवड पश्चात प्रशिक्षण देण्यात येवून रेशीम शेती करण्यास प्रोत्साहित करण्यात येईल.
२	आवश्यक कागदपत्रे (यादी)	१. तुती लागवडीसाठी अर्ज (२ पासपोर्ट आकाराचे फोटो) २. ७/१२ उतारा व ८-अ उतारा ३. जमिनीचा नकाशा ४. जात प्रमाणपत्र (अनु.जाती / अनु. जमाती करिता) ५. जमीन संयुक्त मालकीची असल्यास सर्व सहमालकांची संमतीपत्रे ६. सिंचन सुविधेची उपलब्धता प्रमाणपत्र ७. राष्ट्रीयकृत बँक पासबुकच्या पहिल्या पानाची छायांकित प्रत ८. ग्रामपंचायतीकडील रहिवासी प्रमाणपत्र ९. जॉब कार्ड (मनरेगा योजनेसाठी) १०. आधार कार्ड / मतदार ओळखपत्र / रेशन कार्ड / वाहनचालक परवाना / इतर
३	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	आपले सरकार पोर्टलद्वारे
४	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	५००/- प्रती एकर
५	शुल्क भरण्याची पद्धत	ऑनलाईन
६	मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	३० दिवस
७	मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	रेशीम विकास अधिकारी — श्रेणी १ / श्रेणी २
८	सेवेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अपिलीय अधिकारी	१st Appellate - सहायक संचालक, प्रादेशिक रेशीम / उपसंचालक, रेशीम संचालनालय (नागपूर / छ. संभाजीनगर / पुणे / अमरावती) २nd Appellate - उपसंचालक/संचालक, रेशीम संचालनालय, नागपूर

सेवेचे नाव : २. रीलिंग (Reeling) नोंदणी

१	सेवेचा संक्षिप्त तपशिल	राज्यातील कोषोत्तर प्रक्रीयेला चालना मिळावी म्हणून रिलींग उद्योजकांना आपले सरकार पोर्टलवर नोंदणी करण्याची सुविधा उपलब्ध आहेत. नोंदणी केलेल्या रिलींग केंद्राद्वारे रेशीम कोष उत्पादकांना स्थानिक बाजारपेठ उपलब्ध होवून रोजगार निर्मितीला चालना मिळणार आहे.
२	आवश्यक कागदपत्रे (यादी)	१. रीलिंग / स्वयंचलित रीलिंग केंद्रासाठी अर्ज (२ पासपोर्ट आकाराचे फोटो) २. जमीन कागदपत्रे - ७/१२ उतारा, बोजा नसल्याचे प्रमाणपत्र; ARM साठी १० वर्षांचा भाडेकरार किंवा स्वतःची जमीन ३. मल्टीएंड रीलिंगसाठी १२०० चौ.फूट व ARM साठी १५,००० चौ.फूट शेड असल्याबाबत रेशीम विकास अधिकारी यांचे प्रमाणपत्र. ४. जात प्रमाणपत्राची झेरॉक्स प्रत (फक्त अनु.जाती / अनु. जमाती करिता) ५. लाभार्थी २५% योगदानाबाबत संमतीपत्र व बँक स्टेटमेंट ६. मल्टीएंड रीलिंगसाठी ८ दिवसांचे प्रशिक्षण / ARM साठी १ महिन्याचे प्रशिक्षण ७. राष्ट्रीयकृत बँक पासबुकच्या पहिल्या पानाची प्रत ८. ग्रामपंचायत रहिवासी प्रमाणपत्र ९. आधार / मतदार ओळखपत्र / रेशन कार्ड / वाहनचालक परवाना १०. केंद्रीय रेशीम मंडळ / रेशीम संचालनालय यांचे कडून वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या सूचना वरील तीनही सेवांना बंधनकारक
३	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	आपले सरकार पोर्टलद्वारे
४	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	निरंक
५	शुल्क भरण्याची पद्धत	ऑनलाईन
६	मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	३० दिवस
७	मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	रेशीम विकास अधिकारी — श्रेणी १ / श्रेणी २
८	सेवेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अपिलीय अधिकारी	१st Appellate - सहायक संचालक, प्रादेशिक रेशीम / उपसंचालक, रेशीम संचालनालय (नागपूर / छ. संभाजीनगर / पुणे / अमरावती) २nd Appellate - उपसंचालक/संचालक, रेशीम संचालनालय, नागपूर

सेवेचे नाव : ३. चॉकी (Chawki) नोंदणी

१	सेवेचा संक्षिप्त तपशिल	अंडीपुंजाऐवजी दोन अवस्थाचे शास्त्रोक्त पध्दतीने संगोपन करण्यासाठी बाल कीटक संगोपन केंद्र उद्योजकांची नोंदणी. आपले सरकार पोर्टलवर ऑनलाईन करण्याची सुविधा उपलब्ध आहे. नोंदणी केलेल्या चॉकी धारकामार्फत तुती लागवड केलेल्या शेतकऱ्यांना बाल किटकांचे (चॉकी) वाटप करण्यात येईल. त्यामुळे शेतकऱ्यांच्या संगोपन वेळेत बचत होवून उत्पादनामध्ये वाढ होईल.
२	आवश्यक कागदपत्रे (यादी)	१. चॉकी केंद्र अर्ज व अर्जदाराचे २ पासपोर्ट फोटो. २. ७/१२ व ८-अ उतारे ३. किमान २ एकर चॉकी बाग असल्याचे रेशीम विकास अधिका-याचे प्रमाणपत्र. ४. जात प्रमाणपत्र (फक्त अनु.जाती / अनु. जमाती करिता) ५. ३ महिन्यांचे चॉकी प्रशिक्षण पूर्ण केल्याचे प्रमाणपत्र ६. ४२' x ३०' x १६' आकाराचे शेड असल्याचे रेशीम विकास अधिका-याचे प्रमाणपत्र. ७. ₹६.०० लाख किंमतीची चॉकी उपकरणे खरेदीस संमतीपत्र ८. १००-१५० शेतकऱ्यांची यादी व संमतीपत्रे ९. बँक पासबुक पहिल्या पानाची प्रत १०. रहिवासी प्रमाणपत्र ११. आधार / मतदार ओळखपत्र / रेशन कार्ड / वाहनचालक परवाना
३	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	आपले सरकार पोर्टलद्वारे
४	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	निरंक
५	शुल्क भरण्याची पध्दत	ऑनलाईन
६	मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	३० दिवस
७	मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	रेशीम विकास अधिकारी — श्रेणी १ / श्रेणी २
८	सेवेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अपिलीय अधिकारी	१st Appellate - सहायक संचालक, प्रादेशिक रेशीम / उपसंचालक, रेशीम संचालनालय (नागपूर / छ. संभाजीनगर / पुणे / अमरावती) २nd Appellate - उपसंचालक/संचालक, रेशीम संचालनालय, नागपूर

सेवेचे नाव : ४. तांत्रिक सेवा

१	सेवेचा संक्षिप्त तपशिल	रेशीम शेतकऱ्यांना तुती रोपे तयार करणे, तुती लागवड, अंडीपुंज पुरवठा, कोष उत्पादन, कोष बाजारपेठ , बँकींग अर्थसहाय्य, केंद्र व राज्य शासनाच्या योजनेबाबत तांत्रिक मार्गदर्शन या ऑनलाईन सेवांच्या माध्यमातून मिळेल. तसेच, रेशीम शेतीवर आधारित पुरक व्यवसायमध्ये चॉकी केंद्र, रिलींग केंद्र इ.बाबतही ऑनलाईनद्वारे रेशीम संचालनालयामार्फत तांत्रिक मार्गदर्शन उपलब्ध होणार आहे. तुती व टसर रेशीम शेतीचे मार्गदर्शनाची सुविधा नेहमी विचारले जाणारे प्रश्न या माध्यमातून केली आहे.
२	आवश्यक कागदपत्रे (यादी)	१. शेतकऱ्यांनी तांत्रिक सेवा विनामुल्य उपलब्ध करून देण्यात येते .
३	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	आपले सरकार पोर्टलद्वारे
४	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	निरंक
५	शुल्क भरण्याची पद्धत	ऑनलाईन
६	मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	१५ दिवस
७	मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	रेशीम विकास अधिकारी — श्रेणी १ / श्रेणी २
८	सेवेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अपिलीय अधिकारी	१st Appellate - सहायक संचालक, प्रादेशिक रेशीम / उपसंचालक, रेशीम संचालनालय (नागपूर / छ. संभाजीनगर / पुणे / अमरावती) २nd Appellate - उपसंचालक/संचालक, रेशीम संचालनालय, नागपूर

सेवेचे नाव : ५. वस्त्रोद्योग घटकांना Textile Registration Number (TRN)

१	सेवेचा संक्षिप्त तपशील	वस्त्रोद्योग विभागामार्फत पात्र वस्त्रोद्योग घटकांना Textile Registration Number — TRN प्रदान करण्याबाबतची सेवा
२	आवश्यक कागदपत्रे (यादी)	१. वस्त्रोद्योग घटकाचा पॅन क्रमांक २. वस्त्रोद्योग घटकाचा जीएसटी क्रमांक ३. उद्योग नोंदणी (Udyam) किंवा प्रकल्प नोंदणी प्रमाणपत्र ४. जमिनीचा तपशील
३	ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	आपले सरकार पोर्टलद्वारे
४	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	निरंक
५	शुल्क भरण्याची पद्धत	ऑनलाईन
६	मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	६० दिवस
७	मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	सहाय्यक आयुक्त (तांत्रिक)/वस्त्र निर्माण तज्ञ/ सह आयुक्त तांत्रिक (वस्त्रोद्योग), नागपूर
८	सेवेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अपिलीय अधिकारी	१ st Appellate - सह आयुक्त (वस्त्रोद्योग), नागपूर २ nd Appellate — आयुक्त (वस्त्रोद्योग), नागपूर

वस्त्रोद्योग विभाग
 महाराष्ट्र शासन

योजनाननहाय नागरिकांची सनद

अ.क्र.	योजनेचे नाव	योजना मंजूर करण्याची कालमर्यादा (कार्य दिवसांमध्ये)	योजना मंजूर करणारे प्राधिकरण /अधिकारी	विलंब झाल्यास तक्रार दाखल करण्यासाठी संबंधित अधिकारी
१	सिल्क समग्र २ (पूर्व कोष)	६० दिवस	रेशीम विकास अधिकारी	उपसंचालक / संचालक, नागपूर
२	सिल्क समग्र २ (कोषोत्तर)	६० दिवस	रेशीम विकास अधिकारी	उपसंचालक / संचालक, नागपूर
३	गणेश उत्सव भत्ता — पारंपरिक विणकर	६० दिवस	सहायक आयुक्त, हातमाग, / सह आयुक्त (तांत्रिक), नागपूर	आयुक्त, वस्त्रोद्योग
४	कच्चा माल पुरवठा योजना (आर. एम. एस. एस.)	६० दिवस	सहायक आयुक्त, हातमाग, / सह आयुक्त (तांत्रिक), नागपूर	आयुक्त, वस्त्रोद्योग

योजनेचे नाव :- १. सिल्क समग्र २ (पूर्व-कोष)

१	योजनेचा संक्षिप्त तपशिल	सिल्क समग्र २ (पूर्व-कोष) सिल्क समग्र—२ ही भारत सरकारची योजना असून ती केंद्रीय रेशीम मंडळ (CSB) यांच्या माध्यमातून सन २०२१—२२ ते २०२५—२६ या कालावधीसाठी राबविण्यात येत आहे. या योजनेअंतर्गत रेशीम क्षेत्राचा सर्वांगीण विकास साधण्यासाठी कोष-पूर्व, कोषोत्तर तसेच क्षमतावृद्धी (Capacity Building) या टप्प्यांचा समावेश करण्यात आला आहे.
२	योजनेच्या पात्रतेचे निकष	पूर्व-कोष (Pre-Cocoon) टप्प्यांतर्गत मलबरी (Mulberry) व टसर (TASAR) दोन्हीकरीता शेतकरी रोपवाटिका, लागवड, सिंचन, संगोपन गृह, संगोपनासाठी आवश्यक उपकरणे, निर्जंतुकीकरण साहित्य तसेच चॉकी संगोपन केंद्रे अशा विविध घटकांचा व लाभांचा समावेश आहे.
३	योजनेसाठी आवश्यक कागदपत्रे	१. आधार कार्ड २. ७/१२ व ८-अ उतारे ३. जात प्रमाणपत्र (अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती) ४. जिल्हा रेशीम अधिकारी (DSO) यांचे पूर्व-मंजूरी पत्र ५. रेशीम कीटक संगोपन गृह बांधकामासाठी अधिकृत आराखडा ६. रेशीम कीटक संगोपन गृह पूर्णत्व प्रमाणपत्र ७. लाभार्थीसह मलबरी लागवड व सिंचन प्रणालीचे भू-टॅग केलेले छायाचित्र ८. मलबरी लागवड, साहित्य व निर्जंतुकीकरणाचे Geo-Tag केलेले छायाचित्र ९. निर्जंतुकीकरणासाठी वापरलेल्या रसायनांचे चलन / बील १०. लाभार्थीसह पान कक्ष (Leaf Chamber) व निर्जंतुकीकरण टाकीचे छायाचित्र ११. पाणी उपलब्धता प्रमाणपत्र १२. सिंचन व्यवस्था उभारणीसाठीचे चलन / बील १३. मलबरी रोपे लागवड व रोप वितरणाचे Geo-Tag केलेले छायाचित्र १४. शेतकऱ्यांना मलबरी रोपे वितरणाची पावती (शेतकऱ्याच्या स्वाक्षरीसह)
४	योजनेसाठी ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	ऑफलाईन
५	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	नाही
६	शुल्क भरण्याची पद्धत	लागू नाही
७	योजना मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	६० days
८	योजना मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	पीएमसी समिती (PMC Committee)
९	योजनेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अधिकारी	उपसंचालक / संचालक, रेशीम संचालनालय

योजनेचे नाव :- २. सिल्क समग्र २ (कोषोत्तर)

१	योजनेचा संक्षिप्त तपशिल	सिल्क समग्र—२ (कोषोत्तर) सिल्क समग्र—२ ही भारत सरकारची योजना असून ती केंद्रीय रेशीम मंडळ (Central Silk Board — CSB) यांच्या माध्यमातून २०२१—२२ ते २०२५—२६ या कालावधीसाठी राबविण्यात येत आहे. या योजनेअंतर्गत कोषपुर्व, कोषोत्तर तसेच क्षमतावृद्धी (Capacity Building) या टप्प्यांचा समावेश करून रेशीम क्षेत्राचा सर्वांगीण विकास साधण्याचे उद्दिष्ट आहे.
२	योजनेच्या पात्रतेचे निकष	कोषोत्तर (Post-Cocoon) टप्प्यांतर्गत मलबरी (Mulberry) करीता मल्टी-एंड रीलिंग युनिट्स, स्वयंचलित रीलिंग यंत्रसामग्री, दिवस्टिंग युनिट्स, पाणी पुनर्वापर प्रकल्प, टसर रीलिंग यंत्रसामग्री पॅकेज- बुनियाद रीलिंग तसेच सोनालिका / उन्नती रीलिंग यंत्रे मोटारयुक्त चरखा, कॉटेज बेसिन उन्नतीकरण, अशा विविध घटकांचा व लाभान्चा समावेश आहे.
३	योजनेसाठी आवश्यक कागदपत्रे	१. आधार कार्ड २. पॅन कार्ड ३. जात प्रमाणपत्र (अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती) ४. एन.ए. जमीन / पिवळा झोन ५. वीज सुविधा ६. पाणी सुविधा ७. बँक स्टेटमेंट ८. प्रशिक्षण प्रमाणपत्र ९. इतर क्षेत्रातील रेशीम उद्योगाचा अनुभव १०. ग्रामपंचायत / नगर परिषद यांचे ना-हरकत प्रमाणपत्र (NOC) ११. जिल्हा रेशीम अधिकारी (DSO) व प्रादेशिक रेशीम अधिकारी (RSO) समितीची प्रत १२. करारनामा / बाँड (₹५००/-)
४	योजनेसाठी ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	ऑफलाईन
५	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	नाही
६	शुल्क भरण्याची पध्दत	लागू नाही
७	योजना मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	६० days
८	योजना मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	पीएमसी समिती (PMC Committee)
९	योजनेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अधिकारी	उपसंचालक / संचालक, रेशीम संचालनालय

योजनेचे नाव :- गणेश उत्सव भत्ता — पारंपरिक विणकर

१	योजनेचा संक्षिप्त तपशिल	गणेश चतुर्थीच्या निमित्ताने पाच पारंपरिक वस्त्रोद्योग क्षेत्रांतील प्रमाणित व नोंदणीकृत विणकरांना सण अनुदान योजना
२	योजनेच्या पात्रतेचे निकष	१. पारंपरिक विणकर हा महाराष्ट्र राज्याचा रहिवासी असणे आवश्यक आहे. २. केंद्र सरकारने केलेल्या अलीकडील हातमाग जनगणनेच्या यादीत नाव असणे आवश्यक आहे. ३. पारंपरिक वस्त्रोद्योग विणकर असल्याचा पुरावा आवश्यक आहे. ४. लाभार्थ्याच्या नावावर बँक खाते असणे आवश्यक आहे.
३	योजनेसाठी आवश्यक कागदपत्रे	१. विणकराने किमान मागील ३ वर्षांपासून पारंपरिक प्रकारात कार्यरत असल्याबाबतचे स्वघोषणापत्र २. जीवन प्रमाणपत्र (निर्धारित नमुन्यात) ३. विणकर ओळखपत्र ४. बँक पासबुकच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स प्रत ५. आधार कार्डाची प्रत (समोरची व मागील बाजू) ६. विणकाम व्यवसाय करतानाचे जीपीएस-टॅग केलेले छायाचित्र
४	योजनेसाठी ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	विभागाच्या पोर्टलद्वारे
५	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	नाही
६	शुल्क भरण्याची पद्धत	लागू नाही
७	योजना मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	६० days
८	योजना मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	संबंधित प्रादेशिक उपायुक्त / सहायक आयुक्त, हातमाग / सह आयुक्त (तांत्रिक)
९	योजनेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अधिकारी	आयुक्त, वस्त्रोद्योग

योजनेचे नाव :- कच्चा माल पुरवठा योजना (आर. एम. एस. एस.)

१	योजनेचा संक्षिप्त तपशिल	कच्चा माल पुरवठा योजनेअंतर्गत केंद्र सरकारकडून १५% अनुदान दिले जाते, तसेच राज्य सरकारकडून हातमाग विणकरांना अतिरिक्त १५% अनुदान प्रदान केले जाते.
२	योजनेच्या पात्रतेचे निकष	१. संबंधित विणकर हा महाराष्ट्र राज्याचा रहिवासी असणे आवश्यक आहे. २. केंद्र सरकारकडून १५% अनुदान मिळणारा विणकर राज्य सरकारच्या १५% अनुदानासाठी पात्र असेल. ३. संबंधित विणकर विणकाम व्यवसायात कार्यरत असतानाच सदर योजनेअंतर्गत लाभ घेण्यास पात्र राहील. ४. लाभार्थी विणकराने स्वतः विणकाम करणे आवश्यक आहे. कोणत्याही परिस्थितीत सूत इतर कोणालाही विक्री किंवा हस्तांतरित करता येणार नाही; तसे केल्यास लाभार्थी योजनेस अपात्र ठरेल.
३	योजनेसाठी आवश्यक कागदपत्रे	१. घटकाचे लेटरहेडवर केंद्र शासनाकडून निधि प्राप्तीची माहिती २. बँक पासबुकच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स प्रत व केंद्र सरकारच्या अनुदानाशी संबंधित बील/चलन तपशील ३. उद्यम नोंदणी प्रमाणपत्र (Udyam Certificate)
४	योजनेसाठी ऑनलाईन अर्ज करण्यासाठी विभागाचे संकेतस्थळ	विभागाच्या पोर्टलद्वारे
५	आवश्यक शुल्क (लागू असल्यास)	नाही
६	शुल्क भरण्याची पद्धत	लागू नाही
७	योजना मंजूरीसाठी लागणारा कालावधी	६० days
८	योजना मंजूर करणारे सक्षम प्राधिकारी	संबंधित प्रादेशिक उपायुक्त / सहायक आयुक्त, हातमाग / सह आयुक्त (तांत्रिक)
९	योजनेसंदर्भात तक्रार निराकरण करणारे अधिकारी	आयुक्त, वस्त्रोद्योग